

učitelj, ki bi pri takih razmerah predlagal revnega učenca v kazen, če prav kakikrat izostane?! — Naj bi se izvršila postava, da ne bi imeli učenci več, kakor pol milje v šolo ali pa naj bi se ustanovljale tako zvane „exkurendo šole“, ker le tako moglo bi se temu zlu priti v okom.

5. Mrzenje do šole in učitelja. Mrzenje izvira po večem od tega, ker nekateri ljudje, če tudi izobraženi, slikajo starišem šolo kot kraj, kjer učitelj „krivo vero uči“ ali kaj tacega enacega. Učitelj naj bi se vseh postavnih sredstev posluževal, da bi tem šolskim neprijateljem „sapo zaprl“. S prepričevalno besedo naj narod poučuje, da zadobi o šoli in šolskih postavah prave pojme. Učenci, iz tega vzroka iz šole izostajajoči, naj se nikakor ne opravičujejo.

6. Nevednost, surovost, prevzetnost in prizanesljivost starišev je tudi prav mnogokrat kriva, da otrok v šolo nij. Pri tem treba stariše poučevati, opominjati, svariti. Šolska zanemara, iz teh napak izvirajoča, naj se vsekako kaznuje.

Navesti bi se dal še mnogokater vzrok nerednemu šolskemu obiskovanju; vendar zdí se mi, da bi to bili glavniši vzroki, ki opovirajo redno hojo v šolo, osobito na našem Krasu.

Da kaznovanje v denarji ali zaporu največkrat stariše do tega nagne, da redniše otroke v šolo pošiljajo, to je istina. Vender nam je kot učiteljem dobro premisliti, kaj je vredno kazni, in kaj ne. Kajti če koga — navlasti ubožnega kmeta — kazen zadene po nezasluznem, to ga razburi, in če je mnogo taciš slučajev, utegne stvar slabe posledice imeti za učitelja. Učitelj naj si torej prizadeva, da izvé pravi vzrok nerednemu šolskemu obiskovanju otrok. To se lahko zgodi nekaj po dotičnih, iz šole izostajajočih šolarjih samih, nekaj pa po njihovih součencih. Prava razsodnost učiteljeva naj odločuje, da-li se imajo izostanki učencevi smatrati za opravičene, akopram morda sezajo iz ozkih mej onih izgovorov, ki po §. 4. šolskega in učnega reda veljajo kot za „edino opravičljive“.

Sicer mislim, da mogočno vplivajo na zboljšanje hoje v šolo tudi tako zvana poučila, ki imajo v pedagogiki veliko važnost. Če učitelj s predsednikom krajnega šolskega sveta, ki mora sevéda biti izobražen pameten mož — harmonuje in ž njim vred narodu o šolstvu prave zdrave pojme vceplja; če je dalje tudi duhovnik v vasi toliko prijazen šoli, da v cerkvi svojim ovčicam na srce polaga, kako važno je, da svoje otroke pridno pošiljajo v šolo, potem smo lahko gotovi, da bode šolsko obiskovanje živahneje. In sad, ki se bode rodil po marljivem šolskem obiskovanju našemu narodu, dokaže še poznim vnukom, da je učitelj bil mož na svojem mestu!

S Krasa.

Zdravjevarstvo (diätetika) v ljudski šoli.

(J. B.)

„Die Kunst richtig und gesundheitsgemäss zu leben, muss gelernt werden.“
Dr. H. Klöncke.

Učiteljeva naloga je, kakor vemo, mladino vsestransko odgojevati, torej čuvati nad otrokovim telesom in njegovo dušo. Naše šolske postave so tudi tako uravnane, da se v šoli skrbi za razvitek duše in telesa otročjega. V učne načrte vzprejela se je mej razne predmete tudi telovadba, s katero naj bi se v prvi vrsti krepilo otročje teló. Vender pa navadna telovadba ne zadostuje popolnoma v zdravstvenem obziru, kajti otroci, stopivši iz šole, imajo malokje in malokdaj priliko telovaditi, njihovo zdravje je pa le vedno v nevarnosti. Dobro je tedaj, ako si učenec v šoli pridobi potrebnih naukov za življenje. Kaj li

pomagajo tudi človeku vsi zakladi tega sveta, ako ni zdrav? Pri zdravju posameznika je večkrat zdravje vse generacije, — pri teh pa tudi blagor države. Premala skrb za zdravje v mladosti nakoplje si večkrat neozdravljivo bolezen, ki človeka rano v grob spravi, ali ga pa muči vse življenje. Našteti razlogi gotovo že dovolj dokazujejo važnost pouka o zdravju, ali vendar se ta predmet dandanes še vse preveč zanemarja, — če tudi zasluži tisto pozornost, ko vsaki drugi elementarni nauk. Pri vsem tem, da nauk o zdravju ni poseben predmet ljudske šole, učitelj tudi v tej zadevi lahko mnogo stori. Zdravstvene opazke lahko prilično naredi pri vsakem predmetu, tako n. pr. pazi pri pisanji in risanju na sedenje, da otroci ne postanejo grbasti in kratkovidni. Kadar je šolska soba nesnažna, lahko omeni, koliko prah škoduje zdravju, posebno pa pljučam i. t. d. Učitelj tudi mnogo doseže z lastnim vzgledom, ako namreč sam vedno pazi na snažnost in enake stvari, ki so posnemanja vredne, ter zdravju koristijo. Veliko zdravstvene tvarine tudi lahko razloži pri prirodoznanstvu in primerno vplete mej telovadbo, največ pa pri razlaganju beril. Toda ravno v tem so naša berila še jako pomanjkljiva. Namen teh vrstic je pa zlasti g. g. sestavljavce beril opozoriti na to pomanjkljivost, vendar brez vsakega očitanja, kajti vsi dobro vemo, da na svetu tako ni nič popolnega, torej tudi naše šolstvo ne. Omeniti pa še moram, da tako razkosano poučevanje o zdravju ne nasprotuje prav nič našim učnim načrtom, marveč to celó zahteva koncentrična metoda.

Učilo pa naj bi se v obče, kaj zdravju koristi in kaj mu škoduje, kako si človek zdravje ohrani, utrdi in zgubljeno zopet pridobi. Vse to pa popolnoma priprosto brez vsake znanstvene podloge, prav po besedah slovečega in modrega zdravnika dr. Bocka, ki pravi: „Vsak pameten človek je lahko dober zdravnik“. V to svrho bi učiteljem posebno dobro služili knjigi „Schulhygienie v. Dr. H. Klencke“ in pa „Gesundheitslehre v. Dr. Bock“. Razvrstitev vse tvarine za šolo, pa bi jaz tako-le priporočal:

1. Vpliv zraka, svetlobe, toplote, vode in hrane na naš organizem.
2. Kakšna mora biti obleka in kakšno stanovanje, da ugaja našemu zdravju?
3. O važnosti dela in počitka.
4. O sprehodih, kopanju, igrah in zabavah.
5. O škodljivosti vpijanljivih pijač (zlasti žganja) in tobaka.
6. O sredstvih proti steklini in otrovanji s kovinskim, rastlinskim in kačjim strupom.
7. O rešitvi ponesrečenih, recimo zadušeni, utopljenec, zmrznjenih, po streli zadetih itd.
8. Obnašanje pri nalezljivih in kužnih boleznih.
9. O trihini in trakulji.
10. O domači lekarni, o potrebi zdravniške pomoči in svaritev pred mazači.

Toliko o zdravju vedeti, je gotovo potrebno in koristno vsakemu človeku; zatorej pa tudi koristno in potrebno, da se že tega otroci v ljudski šoli učé, kajti marsikdo nima potem več prilike. — Toliko sem hotel omeniti splošno o tem predmetu, o posameznih točkah pa znabiti poročam še pozneje bolj natanko.*)

Berilo za naše ženstvo.

Pogostno se čujejo pritožbe o nesrečnih zakonih — osobito pa mej omikanci. — Ako bi pisatelju naslednjih vrstic bilo mogoče svojim čitateljem podati „štastniko“ o nezadovoljnih zakonih, bi jim gotovo ustregel; ker mu pa to ni mogoče, naj rajše navede vzroke, od kod vse to izvira. — Komu ni znano, koliko nič vrednih in nemoralnih nemških in francoskih knjig — posebno umazanih romanov — vsako leto roma mej slovensko omikano ženstvo! — Stariši, koji bi morali v prvi vrsti svojim otrokom skrbeti za dobre in poštene knjige, se večkrat celó nič ne brigajo za svoje hčerke; one so večinoma samim sebi prepuščene, ter delajo, kar se njim poljubi; segajo le po takih knjigah,

*) Nam bodé prav ljubo.

Uredn.